

Heikki Nousiainen

Zen ja matkustamisen taito

Zen ja matkustamisen taito

Heikki Nousiainen

Zen ja matkustamisen taito

Copyright Heikki Nousiainen

Kustantaja: BoD - Books on Demand,
Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand,
Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-339-376-9

Liikkeestä ja liikkumisesta

Liike ja liikkuminen eri tavoin ovat olleet aina tärkeä osa elämäni. Matkustaminen on liikettä ja etsimistä, kuten kirjoittaminenkin. Tämänkin kirjan kirjoittamisen aikana olen löytänyt asioita joita en edes ymmärtänyt etsiä. Matkustaminen voi olla oman itsen etsimistä. Taiji (myös tai chi) on matka itseen jos sen sellaiseksi mieltää. Taijin opettaminen ja opiskelu ovat vieneet minua ympäri maailmaa vaikka ilman sitäkin olisin matkustellut, siitä olen varma. Taijin taustafilosofia on taolaisuus ja tao tarkoittaa tietä. Taijia verrataan usein Kiinan pisimpään jokeen, samoin kirjoittamista voisi verrata joen polveilevaan kulkuun. Kirjan kirjoittamisen aikana minulle on selvinnyt kuinka yhteen kietoutuneita ja tärkeitä minulle ovat intohimoni ja työni, matkustaminen, kirjoittaminen ja taiji. Niiden merkitys ja painotus on vaihdellut, aivan kuten hyvässä ihmissuhteessa roolijakoa pitäisi pystyä vaihtamaan ja sallimaan muutos, olemaan sekä heikkoja ja vahvoja vuoron perään.

Kirjan kirjoittaminen on ollut yhtäältä helppoa, toisaalta vaikeaa. Vaikeinta on ollut rajata esimerkiksi kirjallisuuden määrää ja laatua. Lohduttaudun sillä, että kirjoitan myöhemmin aivan oman kirjan Taolaisuuden klassikosta Tao Te Chingistä (Daodejing), Odyssseuksesta, Ulyssseuksesta ja Kalevalasta, niin kuin monesta muustakin mielenkiintoisesta kirjasta. Sitaattihautausmaa on osuva ilmaus kirjoista, usein väitöskirjoista, missä ei ole luotettu omaan ajatteluun, omaperäisyyteen ja luovuuteen. Minulla on luontainen taipumus käyttää sitaatteja ja täten

suojautua auktoriteettien selän taakse. Onkin ollut houkuttelevaa turvautua kirjallisuuden suuriin teoksiin, kaanoneihin. Olen yrittänyt välttää tätä ja luottaa omiin kokemuksiini ja kuultuihin tarinoihin. Matkoilla koettu tilapäinen epävarmuus, erillisyyt haavoittuvaisuus, turvaverkoston puuttuminen juuri tekee matkustamisesta tärkeää. Kuullut tarinatkaan eivät ole merkityksettömiä. Etelä-Afrikassa kulttistatusta nauttinut muusikko, Sixto Rodriquez, jonka luultiin olleen kuolleen jo vuosikymmeniä olikin elossa. Asia paljastui dokumenttifilmaajalle, Malik Bendjelloulle vain tarinan muodossa. Hänestä se oli fantastisin tarina mitä hän oli koskaan kuullut ja hän päätti ottaa asiasta selvää. Tarina oli tosi ja hän teki dokumenttifilmin aiheesta nimellä Sugar man, mikä nauttii nyt maailman maineesta ainutlaatuisena dokumenttina.

Tarinankin takana voi olla mielenkiintoinen tarina. Malik Bendjellou oli lähtenyt kameran kanssa maailmalle löytääkseen jutunaiheen mistä hän voisi tehdä mielenkiintoisen filmin, hän oli matkannut jo vuoden ympäri maailmaa kun hän sattumalta kuuli tarinan muusikosta, loppuhan onkin jo historiaa.

Tähän nimenomaiseen tarinaan liittyy vieläkin enemmän sattumia ja yhteyksiä. Malik oli lapsinäyttelijä siihen aikaan kun vielä kävin elokuvissa lasteni kanssa. Nykyään käyn elokuvissa lasteni lasten kanssa. Astrid Lindgrenin laitto aikanaan riman korkealle ruotsalaisille lastenelokuville ja mielestäni ruotsalaiset lastenelokuvat ovat usein parempia kuin vastaavat aikuisille suunnatut elokuvat, joka tapauksessa olen katsonut niitä innolla. Disneyn filmeissä olen kuorsannut jos se on ollut meteliltä mahdollista. Moni hieno muisti liittyy filmeihin jossa Malik näytteli. Jouduin

kerran kysymään tyttäreltäni kuka oli Malikin näyttelemän pojan isä elokuvassa. Elokuvan aikuiset olivat eronneet ja menneet uudestaan naimisiin ja kuvio oli minulle mysteeri. Tyttärelleni asia oli päivänselvä; ”mutta iskä, etkö ymmärrä, Malikin äiti oli mennyt uudestaan naimisiin...”.

Tarinaa liittyy vielä lisää henkilökohtaisia kiinnikkeitä, matkustaminen on niissäkin mukana. Halusin matkustaa Ruotsiin tekemään haastattelua elokuvan tiimoilta. Malik matkusteli ympäri maailmaa antamassa haastatteluita ja vastaanottamassa palkintoja dokumentistaan. Hän lupasi haastattelun muutaman taivuttelusoiton jälkeen mutta käski ottaa yhteyttä hänen lehdistösihteerinsä jotta saisin varattua ajan. En saanut koskaan luvattua haastattelua koska ohjaaja Malik Bendjellou teki itsemurhan, oletettavasti pitkään jatkuneen depression takia. Järkytyin uutisesta ja kuvasta jonka näin iltapäivälehdissä. Minulla oli vain muistikuva älykkään, vakavan ja kiltin näköisestä pikkupojasta, nyt näin aikuisen miehen joka ei ollutkaan jaksanut elää vaikka oli saavuttanut menestyksen josta suurin osa voi vain unelmoida.

Hänen elokuvansa jatkavat kuitenkin hänen päättynyttä matkaansa. Yksi konkreettinen todiste tästä on kun, uutisten mukaan, joku suomalainen päätti ottaa selville kuka mystinen Heikki on, jolle on omistettu kappale yhdellä Sugar mannin levyllä. Suomalainen mies oli saanut selville että Heikki oli ollut todellinen henkilö, Baltian maista lähtöisin ja aktiivinen ammattiyhdistys ihminen. Minäkin olin kiinnostunut ottamaan asiasta selvää mutta olin lamaantunut kuolemantapauksesta ja aivan liian saamaton ja hidas näkemään mitä mahdollisuuksia ympärilläni oli. Uskon etten ole ainoa joka ei näe kaikkea mielenkiintoista

ympärillään vaan luulee että niitä täytyy lähteä etsimään merten taa.

Kaikki liittyy kaikkeen ja selittääkseni yllä olevan pitäisi selittää tai selvittää todella monia asioita, tähän asioiden selvittämiseen palaankin pian, dokumenttielokuva on kuitenkin realiteetti joka pysyy.

Idea kirjoittaa matkustamisesta alkoi muodostua, kun kävin keskusteluja saksalaisen kalin (filippiiniläinen taistelutaito) opettajan kanssa. Hän kertoi vihaavansa matkustamista mutta rakastavansa tapaamisia ja oleskeluaan ulkomailla. En raskinut kertoa silloin hänelle, kuinka vapauttavia minulle olivat olleet lennot Eurooppaan tiukan työrupeaman jälkeen. Tuolloin minun oli pakko olla palkkatyössä pystyäkseen kirjoittamaan, opettamaan ja matkustamaan. Tein siis työtä rahoittaakseni oman työni. Koin myös kotimatkat Aasiasta, maissa joissa kuolemanrangaistus oli voimassa ja oikeuskäytäntö puutteellinen, rentouttaviksi. Pitkien, kuumien ja raskaiden treenipäivien ja kuumuudesta johtuvan unettomuuden jälkeen oli upeaa saada rentoutua ja syödä, juoda ja levätä ilmastoidussa tilassa, lentokoneessa.

Mietin saksalaisen opettajan ja itseni suhtautumista esimerkiksi väkivaltaan ja köyhyyteen. Minusta on ollut vaikea kohdata molempia asioita matkustaessa ja hyvät neuvot tyyliin ”kaikkia ei voi auttaa”, eivät ole olleet avuksi. Ilmeisesti joitakin nämä asiat eivät vaivaa yhtä paljon. Saksalaista opettajaa köyhyys ja väkivaltaisuus Filippiineillä ei tuntunut huolettavan. Sitä vastoin hän kadehti lasten elämäniloa köyhyyden keskellä ja ihmetteli sitä että ei tuntenut itseään onnelliseksi vaikka hänellä oli rahaa ostaa

suurin BMW, suurin mahdollinen TV jne. Hän oli mielestäni tehnyt tärkeän huomion ja mietin kuinka koemme ja näemme samat asiat eri tavoin, jännittävää.

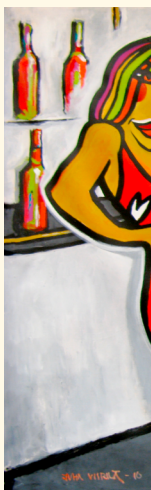
Eri kulttuurien näkemyserot ja tapa ratkaista näkemänsä ongelmat ovat myös mielenkiintoisia ja näihin törmää matkustaessa. Jos kauppatieteiden opiskelu lisäsi varovaisuuttani ja haluani tukeutua auktoriteetteihin kirjoittaessani niin sosiologian opiskelu tuki mielenkiintoani erilaisiin yhteiskuntiin ja kulttuureihin sekä tapoihin elää. Olen syyttänyt yliopisto-opiskelua siitä että se vähentää todellista yrittäjyyttä liiallisella analysoinnilla ja ongelmien ja esteiden tunnistamisella. Hulluus on hyväksi yrittäjälle. Molempia kumminkin tarvitaan, hulluutta yrittää ja teoreettista tietoa. Minulla oli Kung Fu opettaja Malesiassa missä talous ja valtarakenteet vaikuttivat harjoitteluuni. Emme voineet harjoitella puistoissa koska maassa vallitsi kokoontumiskielto yleisillä paikoilla. Tämä johtui taas puolestaan mellakoista joiden kohteena olivat kiinalaiset kauppojen omistajat. Kiinalaiset olivat pieni vähemmistö maassa mutta hallitsivat talouselämää. Kaikki liittyy siis kaikkeen ja minun näkemykseni mukaan pystyäkseen selvittämään perusteellisesti jonkin ilmiön, vaikkapa matkustamisen tai opettamani lajin taijin, niin minun täytyisi hallita kaikki tieteenalat ja selittää kuinka asiat vaikuttavat toisiinsa. Tavoitteeni ei ole kumminkaan niin korkealla tämän kirjan suhteen, pikemminkin sivuan eri asioita jotka liittyvät matkustamiseen ja esittelen erilaisia tapoja matkustaa, pohdiskelen siis ilmiötä matkustaminen. Osaltaan mielenkiintoni ovat vaikuttaneet henkilökohtaiset syyt. Miksi olen ollut kärsimätön ja

pitkästynyt helposti, tähänhän matkustelu helpottaa. Onko se ollut pakenemista jostakin tai johonkin?

Matkusteluun kuuluu luonnollisena osana odottelu ja vaikeudet, tosin niistä saa ne parhaimmat tarinat. Vaikeuksia kohdattuani ajattelenkin usein, että näistä voin kertoa kymmenen vuoden päästä punaviinilasi kädessäni, hyvässä päivällisseurassa. Laiha lohtu kun ”tilanne on päällä”, mutta se auttaa välttämään asioiden liioittelua.

Joka tapauksessa aloin miettiä mikä meitä matkustamisessa kiehtoo? Vieraiden paikkojen näkeminen, elämykset, kohtaamiset ulkomailla, itse liike, ihminenhän on luotu liikkumaan, muutos, kotiinpaluu, kertominen, sosiaalinen arvostus, pako jostakin, pako johonkin? Listaa voisi jatkaa mutta ajatteluprosessia ei voi lopettaa ja se jatkuu jossain aivojeni sopukassa lopun elämääni. Lopullista vastausta en ole saanut mutta uudet kysymykset tulevat vain mielenkiintoisemmiksi mitä kauemmin asiaa pohtii. Tätä kirjaa voisi hyvällä syyllä pitää väliraporttina jota muutaman vuoden kuluttua säälien tarkastelen.

Työskennellessäni antroposofisessa hoitokodissa autististen ihmisten kanssa, työtoverini jakoi kiinnostukseni matkustamiseen. Hän oli erikoistunut Kreikan saaristossa matkustamiseen ja hänellä oli tapana kertoilla matkoistaan sinne. Kreikka on ollut myös minun suosikkikohteeni jo vuosikymmeniä, ja työkaverini oli vierailut myös minulle tuntemattomissa paikoissa, joten meillä riitti puhumista. Silloin kun töissä oli rauhallista ja olimme vain stand by -tilassa, aika meni todella nopeasti kuunnellessani hänen tarinoitaan. Sain 2001 hankittua halvan matkan Kreikkaan myöhään syksyllä. Kerroin tästä työkaverilleni ja hän totesi:

Mitä Zenillä on tekemistä matkustamisen kanssa? Ehkä paljonkin, ehkä ei ollenkaan? Varmoja vastauksia ei tässä matkustamista käsittelevässä kirjassa saa, reflektioita kylläkin monesta asiasta jotka liittyvät matkustamiseen. "Matkustavaiset" lienevät kokevan monta tunnistamiseen liittyvää nyökkäystä ja pientä vinoa hymyä, muut ehkä saavat inspiraatiota heittäytyä matkustamisen lumoihin. Kansikuva on valokuva osasta Juha Viirilän maalauksesta.

BoD^{TM}
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi